

Sygn. akt: III AUa 834/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Chądzyńska

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: stażysta Paulina Działońska

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2013 r. w Łodzi

sprawy **B. M. przy udziale M. M.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego - Oddziałowi Regionalnemu w Ł. Placówce Terenowej w Z.**

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 14 marca 2012 r., sygn. akt: VIII U 438/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 834/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 września 2011 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Ł. Placówka Terenowa w Z. stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno - rentowego B. M. od dnia 14 czerwca 2010 roku do dnia 18 czerwca 2010 roku.

Decyzją z dnia 22 września 2011 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Ł. Placówka Terenowa w Z. stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno - rentowego B. M. w okresie od dnia 1 września 2010 roku do dnia 31 maja 2011 roku.

Od powyższych decyzji wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika odwołała się do Sądu Okręgowego w Łodzi w dniu listopada 2011 roku, podnosząc, iż niniejsze decyzje są wadliwe z uwagi na błędne przyjęcie przez organ emerytalny, że B. M. w okresie od dnia 14 czerwca 2010 roku do dnia 18 czerwca 2010 roku podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. W konkluzji odwołująca się wniosła o zmianę przedmiotowych decyzji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań.

Postanowieniem z dnia 14 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego - M. M., który nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 14 marca 2012r. oddalił odwołania.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło na podstawie poniższych ustaleń i rozważań:

B. M. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników, z uwagi na posiadanie gospodarstwa rolnego o powierzchni 1,42 ha przeliczeniowego i z tego tytułu opłacała składki na ubezpieczenie społeczne rolników, tj. ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno - rentowe w okresie od dnia 2 marca 2006 roku do 30 czerwca 2006 roku i od dnia 12 października 2006 roku do dnia 13 czerwca 2010 roku.

W okresie od dnia 26 lutego 2010 roku do dnia 18 sierpnia 2010 roku wnioskodawczyni była zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w P., jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. W dniach od 14 czerwca 2010 roku do 18 czerwca 2010 roku ubezpieczona odbyła staż szkoleniowy, na który została skierowana przez Powiatowy Urząd Pracy i z tytułu odbycia, którego otrzymała stypendium, od którego zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Od dnia 1 września 2010 roku B. M. na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie produkcji i sprzedaży odzieży i obuwia. Wnioskodawczyni nie występowała z wnioskiem o zawieszenie przedmiotowej działalności.

Na skutek wszczętego postępowania wyjaśniającego Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Ł. wydał w dniu 22 września 2011 roku zaskarżone decyzje.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołania nie zasługują na uwzględnienie. W świetle bowiem regulacji zawartych w art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 oraz art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. Nr 50 z 2008r., poz. 291 – tekst jednolity z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 20 z 2009r., poz. - tekst jednolity z późn. zm.) Prezes KRUS prawidłowo wyłączył B. M. z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od dnia 14 czerwca 2010 roku do 18 czerwca 2010 roku. W okresie tym wnioskodawczyni pobierała bowiem stypendium w okresie odbywania szkolenia, na które została skierowana przez Powiatowy Urząd Pracy. Tym samym wnioskodawczyni, stosownie do treści cyt. powyżej art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie mogła podlegać w w/w okresie ubezpieczeniu społecznemu rolników. W okresie tym wnioskodawczyni podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu - ubezpieczeniu w ZUS. Skoro zaś B. M. została wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników w okresie od dnia 14 czerwca 2010 roku do 18 czerwca 2010 roku, to w momencie rozpoczęcia działalności gospodarczej, tj. w dniu 1 września 2010 roku nie podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu rolniczemu nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata. Z tych też względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołania oddalił.

W apelacji ubezpieczona zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 9 ust. 6a w związku z art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego nie zastosowanie w sytuacji gdy ubezpieczona posiadała inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych, co w konsekwencji spowodowało przerwanie ciągłości ubezpieczenia społecznego rolników;

- art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczenia społecznego rolników poprzez niezasadne uznanie, że nastąpiło przerwanie ciągłości ubezpieczenia społecznego rolników, co skutkowało ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników w

zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego B. M. od dnia 1 września 2010 r. do dnia 31 maja 2011 r.

Wskazując na wyżej wymienione podstawy apelacji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów niniejszego postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, iż w okresie od 14 do 18 czerwca 2010r. ubezpieczona była osobą, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a więc osobą pobierającą stypendium w okresie odbywania szkolenia, na które została skierowana przez powiatowy urząd pracy. Podkreślić jednak należy, że w rozpatrywanej sprawie ubezpieczona była objęta ubezpieczeniem społecznym rolników, a więc miała inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych, o którym Powiatowy Urząd Pracy w P. został poinformowany. Tymczasem zgodnie z art. 9 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 9, 9a, 9b, 11 i 12, a więc również ubezpieczona, obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, tylko wówczas jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych. Zatem podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników wyłącza konieczność odprowadzenia składki na ubezpieczenie do ZUS. Norma powyższa jest bowiem przepisem szczególnym, który deroguje zasadę określoną w art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nakazującą odprowadzić od stypendium składkę na ubezpieczenie z ZUS, zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*.

Analizując szczegółowo treść art. 9 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym osoby pobierające stypendium z tytułu szkolenia, obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, tylko wówczas, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych, należy stwierdzić, że z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, iż podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu wyłącza podleganie ubezpieczeniu regulowanemu ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy czym należy zauważyć, że przepis ten nie zawęża pojęcia ubezpieczeń społecznych jedynie do ubezpieczeń w rozumieniu ustaw o systemie ubezpieczeń społecznych, a więc ubezpieczeń powszechnych. Podobnego ograniczenia nie można się dopatrzeć również w pozostałej części ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Uzasadnione jest więc założenie, że przepis ten znajduje zastosowanie również w przypadku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, bowiem na gruncie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników tego rodzaju ubezpieczenie należy postrzegać jako ubezpieczenie społeczne. Społeczny charakter ubezpieczenia przejawia się jego powszechnością i przymusem ubezpieczenia. Tożsame są również cele obu ubezpieczeń, czyli ich rola socjalna i ochronna. Obie ustawy posługują się również podobnym rodzajowo zakresem ubezpieczeń. Zgodnie z art. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczenia społeczne obejmują ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe. Natomiast ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników wymienia ubezpieczenie emerytalno-rentowe, wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie. Należy zatem stwierdzić, że gdyby ustawodawca chciał zawęzić pojęcie ubezpieczeń społecznych jedynie do ubezpieczeń regulowanych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, dokonałby wprost takiego zawężenia. Uzasadnionym wydaje się wniosek, że art. 9 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odnosi się zarówno do ubezpieczenia w systemie powszechnym, jak i ubezpieczenia w systemie rolniczym. Zatem obowiązujące brzmienie art. 9 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wyklucza ubezpieczenia społecznego rolników spośród ubezpieczeń społecznych objętych zakresem działania tego przepisu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku. Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawnych.

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. Nr 50 z 2008r., poz. 291 – tekst jednolity z późn. zm.) ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego

lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 16 ust. 3 cyt. wyżej ustawy, ubezpieczeniu emerytalno- rentowemu rolników nie podlegają z mocy ustawy osoby, które podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 205 z 2009r., poz. 1585 – tekst jednolity z późn. zm.) stanowi natomiast, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami pobierającymi zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy.

Wskazać również należy, że obowiązek ubezpieczenia powstaje z chwilą spełnienia określonych dla danego ubezpieczenia warunków i ustaje z momentem ich odpadnięcia, co może także nastąpić z mocy prawa. Podleganie określonemu rodzajowi ubezpieczeń społecznych wynika bowiem z przepisów o charakterze bezwzględnie obowiązującym, które kreują określony stosunek ubezpieczenia z mocy samego prawa według stanu prawnego z daty powstania obowiązku ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1999 roku, II UKN 461/98).

W błędzie jest pełnomocnik skarżącej, gdy twierdzi, że wnioskodawczyni w okresie od 14 czerwca 2010r. do 18 czerwca 2010r, miała inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczenia, a mianowicie była rolnikiem i podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników i dlatego na podstawie art. 9 ust. 6a nie powinna podlegać ubezpieczeniu społecznemu w ZUS. Nie zauważa skarżący, że art. 9 ust. 6a odnosi się tylko do zbiegu tytułów ubezpieczeń określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Zbieg tytułów do ubezpieczenia nie obejmuje ubezpieczenia społecznego rolników. Ubezpieczenie społeczne rolników nie jest bowiem ubezpieczeniem określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Jest to ubezpieczenie określone w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników. Rolnik podlega temu ostatniemu ubezpieczeniu tylko wówczas, gdy zgodnie z treścią art. 7 i 16 nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. Zgodnie natomiast z treścią art. 6 pkt 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników „ilekroć w ustawie mowa jest o innym ubezpieczeniu społecznym - rozumie się obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach”. O podleganiu z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie decyduje łączne spełnienie przez rolnika wszystkich pozytywnych kryteriów kwalifikacyjnych i niezastąpienie chociażby jednej z negatywnych przesłanek, do których należy między innymi podleganie innemu ubezpieczeniu społecznemu. Osobą podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu jest zaś osoba podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęta przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym. Zatem, a contrario, jeżeli rolnik podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu, to nie podlega z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników. Właściwa wykładnia cytowanych przepisów prowadzi do wniosku, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu "wyprzedza" ubezpieczenie rolnicze. Wyjątek od prymatu podlegania innym ubezpieczeniom społecznym w razie ich zbiegu z ubezpieczeniem społecznym rolników przewiduje art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. (por. Wyrok Sądu Najwyższego z 2008-10-13, II UK 60/08, opubl. Legalis).

Z niespornych ustaleń Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela wynika, że od dnia 14 czerwca 2010 roku do dnia 18 czerwca 2010 roku, wnioskodawczyni pobierała stypendium w okresie odbywania szkolenia, na które została skierowana przez Powiatowy Urząd Pracy w P.. Zatem w okresie tym podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu, a mianowicie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 6 ust. 1 pkt 9). Tym samym wnioskodawczyni, stosownie do treści cyt. powyżej art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie mogła podlegać w w/w okresie ubezpieczeniu społecznemu rolników, a Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prawidłowo wyłączył B. M. z ubezpieczenia społecznego rolników.

Skoro zaś wnioskodawczyni została wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 14 czerwca 2010 roku do 18 czerwca 2010 roku, to w momencie rozpoczęcia działalności gospodarczej w dniu 1 września 2010 roku nie podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu rolniczemu nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata. W konsekwencji wnioskodawczyni nie spełniła przesłanki do objęcia ubezpieczeniem społecznym określonej w art. 5a ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie bowiem z tym przepisem wnioskodawczyni mogłaby podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników jako osoba prowadząca jednocześnie działalność gospodarczą jedynie wówczas, gdyby podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej 3 lata. Powyższa wykładnia została potwierdzona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 roku, sygn. akt II UK 312/07, OSNP 2009/21- 22/294, w którym stwierdzono, że warunkiem objęcia ubezpieczeniem społecznym rolnika, który - nie będąc pracownikiem - podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą było poprzedzające bezpośrednio datę rozpoczęcia tej działalności i trwające nieprzerwanie co najmniej przez 3 lata, podleganie z mocy ustawy ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie - art. 5a zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Art. 5a daje rolnikowi możliwość dokonania wyboru systemu ubezpieczenia społecznego. Wybór ten dotyczy tylko sytuacji, gdy dana osoba spełniała jednocześnie przesłanki objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym i ubezpieczeniem społecznym z racji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a można go było dokonać wyłącznie w momencie podejmowania tej ostatniej działalności i to pod warunkiem uprzedniego (a więc bezpośrednio przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej), trwającego nieprzerwanie przynajmniej 3 lata podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, liczonego od dnia objęcia tym ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 618/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 27 i z dnia 17 listopada 2000 r., II UKN 54/00, OSNAPiUS 2002 nr 12, poz. 290 i z dnia 7 kwietnia 2006 r., I UK 223/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 109). Jest niesporne, że tego warunku wnioskodawczyni - z wyżej przedstawionych względów - nie spełniła.

W związku z powyższym, podzielając w pełni stanowisko Sądu Okręgowego i nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji swojego wyroku.

Przewodniczący: Sędziowie: